

Vem är kommen ur Gogols "Kappa"?

I en notis den 9/3 skriver Merete Mazzarella att hon fått veta att uttrycket "Alla är vi komna ur Gogols 'Kappa'", som brukar tillskrivas Dostojevskij, i själva verket är anonymt. Det stämmer; det är dock inte mindre anonymt än att det går att följa i spåren.

Den som första gången fäste formuleringen på papper var av allt att döma den franske författaren och litteraturhistorikern Eugène-Melchior de Vogüé, som var en av dem som introducerade den "klassiska" ryska romanen i Västeuropa. I hans artikel om Gogol från 1885 (omtryckt i boken "Le roman russe" 1886) tillskrivs vändningen en författare som varit "nära förbunden med de senaste fyrtio årens litterära historia". I sin artikel om Dostojevskij däremot (också den från 1885) attribuerar han samma formulering till "ryska författare", i pluralis. Samma numerus använder han i ett tal vid invigningen av Gogolstatyn i Moskva 1909: "tous ces vigoureux enfants sont sortis du 'Manteau' de Gogol" ("alla dessa energiska barn är komna ur Gogols 'Kappa'").

Frågan är: om de Vogüé syftade specifikt på Dostojevskij, varför nämnde han då inte hans namn en enda gång under 25 år? Svaret måste bli att uttrycket inte härrörde från en enskild författare utan var en formel, en summering av en i slutet av 1800-talet allmän syn på Gogols betydelse för den ryska romankonstens utveckling.

de Vogüé var bekant med många av samtidens ryska realister, bl.a. Ivan Turgenjev, en författare som tagit till sig realismen i den geniala berättelsen "Kappan" men som inte stod i samma estetiska tacksamhetsskuld till Gogol som Dostojevskij. Ändå är, paradoxalt nog, just Turgenjev det närmaste vi kommer en attribution av uttrycket. Enligt en dagboksanteckning lär nämligen en av Gogols kvinnliga bekanta på tal om Bazarov-gestalten i "Fäder och söner" en gång ha sagt till Turgenjev: "Ändå är ni ju själv, med era egna ord, kommen ur Gogols 'Kappa'..."

Bengt Jangfeldt